GILDENMANN, Berend, sünd. 3. X 1822 Vana-Vigala v. Päärni talus peremehe pojana, õppis Tallinnas ja Pärnu kreiskoolis, oli köster-kooliõpetaja Vigalas, aa. 1844—50 kooliõpetaja Jädivere seminaris, pärast Sauga-Nurmel ja a. 1861 kuni surmani — 5. IV 1887 — Pärnu Ülejõel raamatuköitja. — Ta on kirjutanud tolle aja kohta tähelepandavad kooliraamatud: »Juttustamissed Jummala rigist Ma peäl« (1845, esimene kirikulugu eesti keeles, tõlge); »Mailma made õppetus« (1849) ja mõned vaimulikud brošüürid. Eesti ilukirjandusse tõi G. uue, nimelt »vahva tütarlapse« tüübi oma tõlgitud sentimentaalsete rahvaraamatutega: »Kannatlikko Helena luggu . . .« (1850) ja »Rosa, ehk: Lapse armastus« (1851), (Chr. v. Schmidi järele). G. on välja annud ka esimese suurema eesti luule antoloogia: »Lillekessed . . .« I (1852); II (1866; kokku 100 laulu, neist 58 C. W. Freundlichi omad).

Kampmann, Peaj. I[1], 300—03; Kampmann, E. van. ilukirj., 95—103. *A. A.*

GILLÄUS (Gyllänus), Martin, sünd. 25. II 1610 Hudiksvall'is (Rootsis), sai a. 1636 Tallinna Toompea eesti kog. õpetajaks, määrati a. 1644 konsistooriumi assessoriks, läks a. 1647 Keina kog. õpetajaks; suri 19. II 1686. — G. riimis ühes teistega [H. Göseken (1.), R. Brockmann j. t.] kirikulaule H. Stahli käsi- ja koduraamatust ja lisas neile 38 oma loodud laulu juurde. Need ja endised ilmusid a. 1656 A. Winkleri kodu-, käsi- ja kirikuraamatus. Samas raamatus on 2 laulu, mis loonud G. ja R. Brockmann koos. Peale selle on ta töödest käsikirjas Tall. konsistooriumi arhiivis: »Ehstnische Sprachbemerkungen«.

Recke-Napiersky II; Beise I; Paucker, Geistl. 327. *H. Pp.*

GILSHEIM (Geilsheim), Rembert, õigusteaduse doktor, varemini Taani kuninga Christian III salasekretär, on 1555. a. juba Liivi ordu teenistuses, olles siin järgnevail aa. silmapaistvaks diplomaadiks. Mainitud a. käis G. ühes Paide foogti Bernt von Schmerteniga ordu esindajana Rootsi kuninga Gustav Vaasa juures taotlemas temalt Liivile soodsat orientatsiooni, milline missioon aga oli tagajärjetu. 1557. a. sügisel oli G. üheks ordu esindajaks Posvoli rahu tegemisel. Peale Vene-Liivi sõja algust käis ta ordu ülesandel ühes Sal. Henningiga (vt.) Soome hertsogilt Johanilt ja Rootsist Liivile abi otsimas, mis Gustav Vaasa ettevaatlikuks kujunenud idapolitika tõttu seekord jällegi ei annud reaalsemaid tagajärgi. Sama a. (1558) sügisel taotleb ta taanimeelse H. v. Uexkülli käes olevat Tallinna lossi ordule tagasi saada ja teotseb seekord juba kindlamalt kõrgemale võimuastmele püüdva G. Kettleri killamehena, kelle käsikuna ja toetajana esineb ka hiljemini. Kuni Liivi ordu languseni sooritab G. veel mitmed diplomaatilised ülesanded, milledest tähtsaim tema osavõtt 1561. a. sügisel Liivi alistumise asjus Poolaga peetud läbirääkimistest Liivi saatkonna mõjuvama liikmena. Peale Liivi ordu langust oli G. kauemat aega maakohtunikuks Võnnus.

Mitt. II, 385—467; IV, 340—52 (K. H. v. Busse). *H. Kr.*

GLANSTRÖM, David Gottlieb, sünd. 3. II 1744 Reigi kirikumõisas, surn. 22. VII 1824. Õppis 1761—62 Königsbergis arstiteadust, süvenedes ühtlasi filosoofiasse ja kõrgem. matemaatikasse, oli siis kodukooliõpetaja ja valiti a. 1767 Paide ja Anna kirikuõpetajaks; oli pikemat aega Eestimaa konsistooriumis ametis, sai 1802 Järva praostiks ja omandas 1817 Tartu ülikoolilt dr. theol. hon. c. astme. — G. soetas vaimulikku kirjandust, peamiselt jutlusi eesti keelde. Ta korrigeeris a. 1773 ilmunud Piibli keelelise külje, samuti Arvelius'e »Hädda ja Abbiramatu . . .« esimesed poognad, oli üks mõlema Eestimaa talurahva-seaduse tõlkijaist ja jättis käsikirjas järele lisandeid ja täiendeid Gutsleffi grammatikale ja sõnaraamatule.

Recke-Napiersky II; Beise I. *A. R.*

GLÜCK, Eduard, sünd. 5. VI 1866 Tartus tisleri pojana. Isa võttis eestlasena osa »Vanemuise« seltsi orkestri tegevusest. Astus 1885. a. Tartu veterinaar-instituuti ja lõpetas selle 1889. a. Oli dets. 1889. a. aprillini 1891. a. Vene valitsuse poolt komandeeritud Stavroopoli kub. loomataudide vastu võitlema. Oli siis Võru linna tapamaja juhataja ja Võru maakonna loomaarst ja selle järel pidas 1897. a.-st surmani samu ameteid Pärnu linna tapamajas ja Pärnu maakonnas. Suri 7. XI 1918. a. Pärnus. Pärnus võttis G. osa Muinasaja-uurijate Seltsi (Altertumforschende Gesellschaft) tegevusest ja oli 1908. a. alult oma surmani selle esimeheks. Tal on suuri teeneid selle seltsi vanavara-kogude rikastamises. Eriti kogus ta suure hulga luuriistu, mis Pärnu jõest linna lähedalt leitud, avaldas nende ülevaate ja kataloogi ja pööris seega esimesena uurijate tähelepanu sellele Läänemere-maade rikkaimale luuriistade leiukohale. — Töö: »Ueber neolithische Funde in der Pernau und die Urbewohner der Pernau-Gegend«, SB Pernau, B. IV, 259—318. *H. M-a.*

GOLOVIN, Evgeeni, sünd. 1782. a., surn. 1858. Astus Moskva ülikoolist väeteenistusse, kus tõusis jalaväe-kindrali astmeni. 1828—37 oli Varssavi kindralkuberner, hiljemini korpuse komandör Kaukasuses. 1845. a. määrati G. Baltimaade kindralkuberneriks,